

I. HISTORIJAT MUZEJA

1952

Već za vrijeme bivše Austro-Ugarske morna-kije pokušao je bogdanovački spahija Hidegethy da u Vukovaru osnuje mali arheološki muzej. On je u tu svrhu prenio iz Bogdanovaca niz arheoloških nalaza i smjestio ih u zgradi županije. Ova je zbirka za vrijeme preokreta g. 1918. nestala. Nakon toga pokušaja počelo se u nekadanjem Gradskom poglavarstvu sa sabiranjem kult. hist. predmeta u vezi s historijom grada. I tu se sabrao niz zanimljivih predmeta, koji su trebali biti temelj budućem MUZEJU GRADA VUKOVARA. Za vrijeme okupacije govorilo se mnogo i sa sv~~ih~~ strana o osnivanju Gradskog muzeja. No ostalo je samo pri velikim riječima bez ikakvih pokušaja, da se muzej uopće formira. Iako su u Poglavarstvu sabrani predmeti pod kraj okupacije nestali, to se skoro nakon Oslobođenja pitanje muzeja stavilo opet na dnevni red. Ovaj puta nije ostalo kod riječi, nego se problem muzeja usredotočio u rukama drugova, koji su bili garancija, da će problem muzeja biti konačno i riješen.

Dne 10. travnja 1948. prof. dr. Antun Bauer, tadašnji ravnatelj Gipsoteke grada Zagreba, odlučio je pokloniti svome rodnom gradu svoje zbirke i time udariti temelje novome muzeju. Boraveći tada u Vukovaru, on je tom prilikom zainteresovao narodne vlasti za muzej i u osobi umirovlj. poreskog službenika Marka Linića našao lice, koje bi se u prvi mah brinulo za formiranje ove nove kulturne ustanove. Nakon što se je i Gradski Narodni odbor saglasio s osnivanjem muzeja i nakon što su bile prebrođene sve početne teškoće, muzej je kao skromna ustanova proradila u jednoj prostoriji bivše ženske škole. Prvo vrijeme nastojalo se, sabrati u Vukovaru što veći broj kult. hist. predmeta. Poč. konzervator za Vukovar drug dr. Dragutin Tirk predao je muzeju izvjestan broj predmeta, no veći dio onih iz nekadanjeg Poglavarstva nestalo je netragom u prvim danima oslobođenja.

Narodne su vlasti već u prvom početku svesrdno pomogli novoj ustanovi. Ova je bila uredjena predmetima zbirke dra Bauera i onih koje je marno prikupljavao drug Linić.

Razumije se, da su narodne mase simpatično primili vijest o formiranju muzeja, pa su mnogi pojedinci rado poklanjali svoje starine muzeju.

2. ZGRADA I SMIŠTAJ

Ljeti 1949. g. muzej se toliko proširio, da je Gradski NO pristupio rješavanju problema muzejske zgrade. U kolovozu i rujnu te god. muzejske su zbirke prenešene u međjuvremenu ispražnjenu zgradu u ulici Maršala Tita 9 ili tzv. Karasovićevu kuću. Sama je zgrada jedna od najstarijih baroknih gradjevina u Vukovaru. Početkom 19. stolj. iskonska je zgrada spojena sa susjednom kućom, što se jasno razabire u sadanjoj arhitekturi samoj. Stari trakt bio je već u 18. vijeku pošta. Još danas nalazi se na ulaznim vratima brončano kucalo u obliku poštanskog roga na podlozi s grbom bivše Austrije. A nedavno otkriće uklesanog napisa na zaglavnom kamenu dovratnika potvrđuje naše mišljenje. Klesar je ubilježio u kamen

1819

I S C P

/prima statio cursus postae ili prima syrmiensis cambiatura postae/
Zgrada je od 1. IX. o. g. naše vlasništvo. Do 1. IX. bio je vlasnik Uprava dr. stanbenih zgrada GNO u Vukovaru.

Zgrada je preuzeta u veoma derutnom stanju. U toku ovog ljeta popravljene su po direktivama Konzervatorskog zavoda NRH u Zagrebu dvorišne zgrade i to: jednokatnica ili kako se je naziva "Turska kuća", u čijem spratu stanuje drug Linić, i nekadanja poštanska

remiza. Tako su obje zgrade u zadnji mah sačuvane od posvemašnje propasti. Zgrada sama ima oblik slova "L". U prizemlju nalazi se s lijeve strane ulaza velika prostorija arhiva i biblioteke. S desne strane u obnovljenim prostorijama dvije uredske prostorije s malim predvorjem. Zatim u dvorišnom krilu 3 prostorije koje sada služe kao spremište, dok je jedna daljnja posvema nauporabiva, jer su zahodi podrovali temelje, pa se ovaj dio zgrade ponešto nagnuo. Konzervatori su mišljenja, da bi se ovu prikrpinu, koja je nastala nekako polovicom pr. stolj. moralo odstraniti. Stubištem, pred kojim je mali intiman vestibil s baroknim stupovima, dolazi se u 1. kat. Tu ima 11 što većih, što manjih prostorija, koje su gotovo sve nepravilnog oblika. Iako su ponešto popravljene, one neće pri novoj postavi muzejskih zbirki moći dati miran arhitektonski ugodjaj, no dirati se u starinu nemože i neće. Kada se muzej u ljeti 1949. g. preselio u nove prostorije, zauzele su zbirke 9 soba. U jednoj se nastanio drug Linić, jer je u dvorišnoj jednokatnici stanovala jedna obitelj. A jedna prostorija ostala je neiskorišćena i služila kao priručni magazin. Kada se konačno privatni stanari krsjem svibnja o. g. iseliše iz muzeja, prešao je drug Linić u njihov stan, a muzej se sada može koristiti s dvije nove prostorije, tako da će novi postav zauzeti svih 11 soba. Cirkulacija publike je osigurana. Bit će potrebno, izvršiti još neke sitnije adaptacije, kako bismo dobili ono, što je neminovno za što efektiniji novi muzeološki postav. Pita se samo, da li bi se u svim prostorijama montirale lijepe rokoko i bidermajerske peći ili ne. Muzej raspolaže s 6 izvornih peći iz dvora Eltz i s 2 modela iz istog posjeda. U 8 prostorija mogle bi se ove lijepe peći postaviti. No mislimo, da to ne bi bilo baš naj sretnije rješenje obzirom na materijal, koji će se o ovoj ili onoj sobi eksponirati. Tu bismo molili Vaše mišljenje.

3. ZBIRKE MUZEJA

Muzej ima sada:

1. arheološku zbirku nalaza iz Vučedola, Lijeve Bare i Vukovara. Zbirke su skromne i zauzimaju jednu ovelu vitrinu. Mi smo lane nabavili niz uspješnih odlijeva najznatnijih nalaza Vučedol 1938. Ove kopije bit će izložene u novoj postavi muzeja. Nalazi su na Lijevoj Bari bili više no obilni. Zagrebački nam je Arh. muzej obećao jedan dio nalaza za naše arh. odjeljenje. S tim bismo materijalom ispunili 1 prostoriju. Ne znamo, da li bismo u tom odjeljanju izložili i fragmente mamuta.
2. zbirku ohalia. Ova je jedna od najznačajnijih naše ustanove. Ona se danomice upotpunjava. Broj eksponata stalno raste.
3. Zbirka feuda Eltz. Ona obuhvaća razni grafički materijal, slike, planove, portrete i sl.
4. Zbirka građanske klase. U njoj ima najrazniji materijal iz početka formiranja varoškog stanovništva /stari varoški i ini spisi/, Fotografije, planovi, tipografski dokumenti itd.
5. Numizmatička zbirka s oko 4.500 kom. numizmata. Mala zbirka plaketa i medalja.
6. Zbirka odlijeva. Osim onih iz naših krajeva /Srijem/ bit će ostali spremljeni u kabinet.

7. Zbirke "Vukovar u srednjem vijeku i za turske okupacije. Ovi su predmeti skromni, no dobro će ilustrirati jednu manju prostoriju.
8. Zbirka oružja. Mislimo uklopiti oružje u vremenski sistem t.j. dodati nekoliko dobrih primjeraka u hist. postav pojedinih epoha.
9. Zbirka materijala iz NOB. Obzirom na zaključak Partije, da se u zgradi "Radničkog doma" formira muzejska zbirka materijala iz II. kongresa Partije u Vukovaru i materijala o borbi radnog naroda za svoja prava, mislimo, da će najzad i cijeli naš materijal iz NOB vremenom prijeći u zbirku u domu.
10. Galerija slika i skulptura. Ova sadržaje oko 100 ulj. slika i desetak skulptura.

Izvan zbirki nalaze se bogata biblioteka, arhivi, koje smo prenijeli u muzej, zbirka starih nošnji, zbirka folklora, matične knjige s područja kotara Vukovar, zbirka pedagoška, a u formiranju je i prirodopisna zbirka faune i flore Vukovara i okolice, koju sad sastavlja drug Matoš, nastavnik na 8 god. školi.

4. POSTAV ZBIRKI U MUZEJU

Za sada je postav propagandistički. Izloženo je mnoštvo materijala, kako bi se publici pokazalo, što sve spada u muzej. Izradjen je plan za novi postav. Ovaj ćemo predložiti Društvu muzejsko-konzervatorskih naučnih radnika NRH na uvid.

Inače je raspored sadanje eksponaže prilično kronološki. Iz arh. i zbirke starih skulptura / odlijevi / dolazi se u gradjanski period, zatim u cehove i feudalno vrijeme. Redaju se predmeti sitnog umj. obrta, oružje, društvene uspomene, numizmatika, pa Galerija slika i skulptura.

5. PERSONAL MUZEJA

Od osnutka muzeja u muzeju radi drug Marko Linić, umir. porezni službenik. Danas je on preparator i administrator.

Od 1. VI. 1951. vodi muzej drug Brčić Ante kao direktor ustanove. Potonji radi i naučno, istraživajući stari arhivski materijal, koji publicira dnevna štampa. / Vidi prilog /.

6. O kreditnim pitanjima det ćemo posebni izvještaj nakon primitka podataka od strane GNO-a. Pomoć narodnih vlasti obilna je i svestrane. Isto tako je kontakt s Savjetom za prosvjetu i kulturu NOKot., koji je sada naš Aor, najtješnji i najsrdačniji. Kada trebamo pomoć centralnih muzeja mi se obraćamo njima. Jedino Konzervatorski zavod rješava naše upite sporije. Lanjske i ove godine vršila je Terenska ekipa zagrebačkog Arh. muzeja velik iskapanje na nekropoli Lijeva Bara.

7. RAD I UVJETI ZA RAD U MUZEJU

Rad je u muzeju veoma intenzivan. Mi radimo tako reći cijeli dan. I to djelomice u samoj ustanovi, a djelom obilazeći pojedince u potrazi za muzejskim predmetima. Na terenu ne radimo sistematski već po potrebi. I tu se ograničujemo na sabiranje i propagandu. Malo sondiranje izvršili smo ove god. na terenu Vučedol i u Bapskoj. Uspjeh je bio dobar. Kako smo gore spomenuli, muzej je sabrao ovelu knjižnicu. Ova sa-

držaje djela iz svih grana nauke i umjetnosti. Stručnu biblioteku tek smo sada počeli formirati, pa smo i tu postigli zadovoljavajući rezultat. Posebne dotacije namamo za nabavu stručne literature. No mi nabavljamo potrebne nam knjige na teret pos. nabave starina i umjetnina.

Sve što je arhiv, mi sabiremo i sredjujemo. Tako smo upravo sada pri sredjivanju spašenog dijela starog gradskog arhiva. Spisi iz 18. stolj. do g. 1800. sistematiski su složeni. Postoji indeks. Deset godina spisa na pr. od 1730. do 1739. stavljeno je u jednu mapu. Spisi su numerisani rednim brojevima. Indeks ima iste redne brojeve i kratak sadržaj spisa. U mapi se nalazi duplikat indeksa, tako da se svaki spis odmah dađe pronaći i proučiti. O radu na terenu izvjestili smo gore.

8. KOJI JE OKVIR RADA I ZADATAK MUZEJA

Muzej želi prikazati u glavnim crtama historiju zavičaja. Pri tome smo omedjili naš rad na područje kotara Vukovar, izuzimajući Ilok, jer se tamo formira novi gradski muzej za Ilok. Prema našim sugestijama / mi, naime, srdačno saradjujemo s Ilokom /, on će nastojati, da historijski obrađi vinogradarstvo onoga kraja uz ostale probleme svoga grada. I u Šarengradu niče mala lokalna muzejska zbirka. I njima pomažemo koliko godar možemo. I s ostalim slavonskim muzejima mi smo u najboljim vezama i suradnji.

Naša je problematika jasna. PRIKAZAMI HIST. RAZVITAK VUKOVARA I OKOLICE od svoga početka do u novije doba. Perspektive su u doglednoj i daljoj budućnosti povoljne. Naš muzej ima osiguran razvitak u veliki institut. No za to treba čvrsta pomoć ne samo Narodnih vlasti i centralnih naših institucija, već i naroda. Ovu posljednju imamo, što dokazuju posjeti muzeju.

9. POVREMENE IZLOŽBE

Tako dugo, dokle god muzej ne bude pregrupisan i postavljen na naučnoj bazi, mi nećemo moći priredjivati povremene izložbe. Tek onda mi ćemo od vremena do vremena barem 2 puta godišnje prirediti izložbe materijala, koji inače neće biti eksponiran. Kao prvu izložbu mislimo prirediti izložbu stare i nove knjige zajedno s Gradskom bibliotekom.

10. PRIVATNE ZBIRKE

Privatnih zbirki većeg opsega na našem području, barem koliko je nama poznato, nema. Ima pojedinih obitelji, koje čuvaju lijepu obiteljske predmete, odnosno, koje posjeduju još neke ostatke svojih zbirki antikviteta, no sve to nije mnogo. Mi sve te sabirače odnosno vlasnike starina poznajemo i nastojimo, da ako dolaze u situaciju prodavanja, mi od njih otkupimo ono, što je vrijedno za kompletiranje naših zbirki.

11. KONZERVATORSKA DJELATNOST MUZEJA

Razumije se, da mi, iako nismo poč. konzervatori za Vukovar, interveniramo u svakom slučaju kada se radi o čuvanju starine od kult. hist. vrijednosti odnosno prirodnih objekata. Potpisanog se često konzultuje, pa je na našu inicijetivu obnovljeno u stilu nekoliko starinskih objekata u Vukovaru. Ilok ima poč. konzervatora u osobi prof. u. m. J. Mestrovića, dok kotar Vukovar nema konzervatora. Mi na terenu činimo sve što možemo, kada je koji spomenik u pitanju

Ante Milić